

BUZET

ROČ—HUM—VRH—SOVINJAK

KULTURNO—POVIJESNI VODIČ

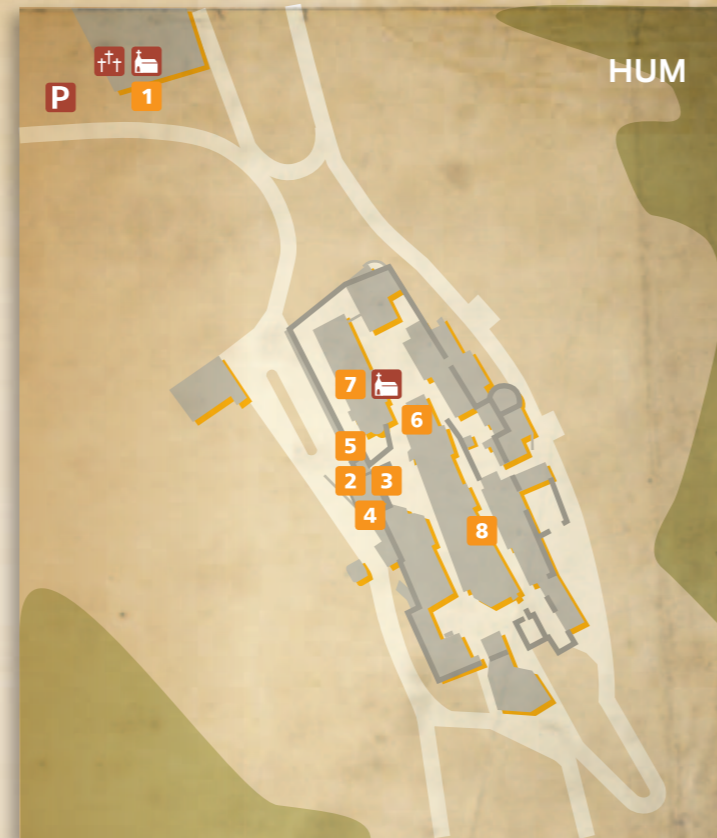

- 1** **KAPELA SV. VIDA** – srednjovjekovnog je podrijetla s reljefom sv. Vida i grbom kapetana Marc'Antonija Erizza iz razdoblja njegovoga službovanja (1603.–1606.). Zvonik je iz 15./16. st.
- 2** **VELA VRATA** – podigao ih je kapetan Giannmaria Contarini 1547. g. Naatici je reljef sv. Jurja, patrona tvrđave.

- 3** **PALAČA BEMBO** – iz 1728. g. s grbom kapetana Vicenza Bemba.
- 4** **PORTAL** – iz 1670. g.
- 5** **JUŽNI BEDEM** – zidan je u 16. st., a obnovio ga je kapetan Andrea Erizzo 1699. g., njegov je grb ugrađen pod vijencem bedema.
- 6** **LAPIDARIJ** – tu se nalaze nadgrobnne ploče, grbovi i grlo bunara.
- 7** **ŽUPNI DVOR** – nalazi se na mjestu fortifikacijskog objekta iz 16. st. U 17. st. postao je kuća, palača obitelji Flego.
- 8** **PALAČA DE VERTIS** – iz 1629. g. s obiteljskim grbom domaćeg istarskog plemića i natpisom.
- 9** **ZVONIK** – sagrađen 1897. g., zvono ima na glagoljici urezanu 1541. g.
- 10** **ŽUPNA CRKVA UZNESENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE** – dovršena 1784. g. Sadrži vrijedan inventar i riznicu dragocjenih predmeta sitne plastike. Orgulje su Gaetana Callida iz 1787. g.
- 11** **VENECIJANSKO SKLADIŠTE** – iz 1514. g., obnovljeno 1796. g., s grbovima i natpisnim pločama rašporskih kapetana.
- 12** **ZAVIČAJNI MUZEJ (PALAČA BIGATTO)** – sagrađen 1639. g. Sadrži arheološku zbirku s lapidarijem, etnološku zbirku, staru buzetsku kuhinju, zbirku poljodjelskog alata i galeriju za povremene likovne izložbe.
- 13** **MALA ŠTERNA** – obnovljena 1517./1522. g. i ponovno sagrađena 1563. g.
- 14** **MALA VRATA** – dovršena 1592. g. Na njima se nalazi grb kapetana Carla Salomona.
- 15** **FONTIK** – venecijansko skladište za žito. Izgrađen je 1534. i obnovljen 1587. g. Za društvena zbivanja obnovljen je 1900. g.
- 16** **VELA ŠTERNA** – podignuta je 1788./1789. g. na mjestu starije. Ograda je izvedena u rokoko stilu s grbom kapetana Marc' Antonija Trevisana i natpisom o gradnji. U podnožju natpisa ugrađen je venecijanski reljef lava.
- 17** **RENEŠANSNA KUĆA** – iz sredine 16. st.
- 18** **RENEŠANSNA KULA** – dio je fortifikacijskog objekta.
- 19** **MANIRISTIČKI PORTAL** – s grofovskim amblemom sagrađen je u prvoj trećini 17. st.
- 20** **BAROKNA KUĆA** – s portalom i ogradom dovršenom 1741. g.
- 21** **CRKVA SV. JURJA** – dovršena je 1611. g., a povišena u 18. st. Opremljena je dragocjenim drvenim zlatnim oltarima iz 17. st., drvorezbarim korskim klupama domaćega majstora i velikim slikama Tiepolova sljedbenika. Preslica nad bedemom je iz 15. st.

SADRŽAJI VEZANI UZ KULTURU

- SPOMEN-PLOČA STIPANU KONZULU ISTRIJANU** – protestanskom piscu i prevoditelju rođenom u Buzetu.
- LAVLJA USTA** – postavljena 1755. Ona su svojevrsan poštanski sručnič u koji su nezadovoljni građani mogli anonimno ubaciti prijavu protiv službenika vlasti, neprijatelja, susjeda.
- ČEŠLJARA** – ručnim se zamahom pokreće stroj za izradu i glačanje češljeva izrađivanih od rogova istarsko-podolskog goveda, boškarina. Izloženo je više od 140 različitih predmeta.
- ZBIRKA ORUŽJA** – kolekcija vatrenog i hladnog oružja te pribor od XVIII do polovine XX st.
- KOVAČNICA** – u autentičnom prostoru nekadašnje kovačnice izložen je kompletan alat kovačke i kolarske radionice.
- PEKARA** – nalazi se u autentičnoj zgradi s originalnom krušnoj peći.
- GALERIJA SKLADIŠTE**
- SLIKARSKI ATELJE HARI IVANČIĆ**
- INFO PUNKT BUZET**

HUM

- 1** **CRKVA SV. JERONIMA** – Romanička crkva sagrađena u 12. stoljeću, obnovljena 1904. godine. Sadrži dragocjene freske iz 12. stoljeća nastale pod jakim utjecajem bizantskoga slikarstva te glagoljske grafite 12.-16. st.
- 2** **GLAVNA GRADSKA VRATA** – Dativaju iz razdoblja 11. i 12. stoljeća, a današnji izgled dobila su 1562. g. Godine 1981. ugrađena su nova bakrena dvokrilna vrata s težačkim kalendarijem, golemim rukohvatima u obliku volovskih rogova te alkama.
- 3** **LAPIDARIJ** – sadrži tri sačuvana humska glagoljska natpisa.
- 4** **POLAČA** – mjesto gdje se je rješavao dio javnih pitanja vezanih uz Hum i Humščinu.
- 5** **TORANJ** – Zvonik kula iz 1552. g. (22 m).
- 6** **GRADSKA LOĐA I ŽUPANSKI STOL** – Mjesto gdje se od 16. stoljeća bira župan Huma na leto dan. Običaj je obnovljen 1977. g. i traje do današnjih dana.
- 7** **ŽUPNA CRKVA UZNESENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE** – Barokna je crkva podignuta 1802. g. na mjestu starije iz 13. st. koja je bila preuređena 1609. g. Posebnu vrijednost predstavlja srebrno i pozlačeno liturgijsko posuđe.
- 8** **HUMSKA GALERIJA** – mala kolekcija istarskog kućanskog namještaja i poljodjelskog alata.

ROČ

- 9** **KULE IZ PRVE POLOVINE 15. STOLJEĆA I BEDEMI**
- 10** **GLAVNA GRADSKA VRATA**
- 11** **LAPIDARIJ** – rimske kamene ploče.
- 12** **MLETAČKI TOP – „BOMBARDA“**
- 13** **CRKVA SV. ROKA** – Romanička crkva iz 12. stoljeća koja sadrži tri sloja fresaka iz razdoblja od 12. do 15. stoljeća.
- 14** **ŽUPNA CRKVA SV. BARTULA** – Srednjovjekovna crkva koja je više puta adaptirana. Zvonik (26 m) je iz 1676. g.
- 15** **CRKVA SV. ANTUNA OPATA** – Romanička crkva iz 12. stoljeća. Tri posvetna križa na južnome bočnom zidu sadrže grafite iz razdoblja od 12. do 15. stoljeća, među kojima je najznačajniji *Ročki glagoljski abecedarij* nastao oko 1200. g., a prikazuje formiranje hrvatske uglate glagoljice.
- 16** **GRADSKA LOĐA IZ 18. ST.**
- 17** **KUĆA IZ 16. ST. S GOSPODARSKIM ZDANJEM**
- 18** **KUĆA BR. 43 SA STUBAMA UKLESANIM U ŽIVI KAMEN**
- 19** **MALA VRATA U BEDEMU S PUŠKARNICAMA**

SADRŽAJI VEZANI UZ KULTURU

- FRESKOSLIKARSKA RADIONICA**
- GLAGOLJSKA TISKARA „JURI ŽAKAN“** – katedra čakovskog sabora Roč-replika Gutenbergove tiskarske preše
- VIDIKOVAC ŽELIMIRA JANEŠA** – Akademski pisac, 12.12.1916–22.01.1996
- INFO PUNKT ROČ**

GUNJCI

Skupina glazbenika uobičajna u sjevernoj i sjeverozapadnoj Istri, koji su prvotno svirali na violini i bajsu (mali i veli vijulin). Ta su glazbala doprla u Istru iz alpskih krajeva u 19. Stoljeću. S vremenom su u sastav gunjaca ušli klarinet (klarini), triještina, trombeta i druga glazbala. Gunjci sviraju isključivo glazbu za ples, uglavnom polke, valcere, mazurke, koračnice (morči), šete paši i druge i to na većim događanjima, pučkim feštama, svadbema, sajmovima.

GUNJCI

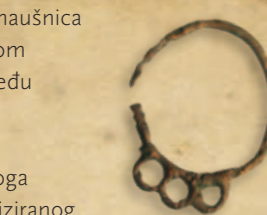
KULTURNE MANIFESTACIJE*

- II. Buzetske maškare
- III. Festival istarskih klapa
- IV. Raspjevana Buzeština
- V. Z armoniku u Roč
- V. Zarozgajmo na Čičariji
- VI. Dan Huma—Biranje župana na leto dan
- VI. Kantaduri, va Hum
- VII. Mlini fest-gremo makinjat
- IX. Dan Grada Buzeta—Subotina
- IX. Subotina po starinski
- X. Hum: Smotra domaćih rakija
- XI. Vikend istarskih tartufa
- XI. Martinja—Fešta od mladega vina

*izdavač nije odgovoran za promjenu datuma manifestacija

BUZETSKA NAUŠNICA

Brončana Buzetska naušnica pojavljuje se uglavnom u sjevernoj Istri između Buzeta i zapadne obale u grobovima ranosrednjovjekovnoga autohtonog i romaniziranog ilirokeltskog stanovništva i datira u 7. i 8. st. Njeni se primjerci čuvaju u Zavičajnom muzeju u Buzetu. Srebrna replika Buzetske naušnice izrađena je kao autohtoni buzetski suvenir.

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA BUZETA

Šetalište Vladimira Gortana 9, HR 52420 Buzet
+385 (0) 52 662 343
info@istria-buzet.com

www.tz-buzet.hr
www.istria-buzet.com

IZDAVAČ Turistička zajednica Grada Buzeta
ZA IZDAVAČA Nada Prodan Mraković
AUTOR TEKSTA ALEJE GLAGOLJAŠA Miroslav Sinčić
AUTORA TEKSTA O GUNJCIMA M. Marić
FOTOGRAFIJE TZ Grada Buzeta
DIZAJN I GRAFIČKA PRIPREMA Martina Sirotić
TISAK MPS Pula
GODINA 2014.

BUZET

PINQUENTUM – PLZET – BLZET
PINGUENTE – BUZET

Buzeština je kraj naseljen od davnina. Iliri su se ovamo doselili u brončano doba prapovijesti kada su na vrhovima brežuljaka počeli graditi naselja ograđena zidovima. Ovim su područjem od 177. g. do 476. g. vladali Rimljani, a zatim je uslijedila vlast Bizantinaca. Nakon seobe naroda doselili su se Hrvati i Slovenci. Potkraj 8. st. Istrom su zagospodarili Franci koji su u naš kraj uveli feudalni sustav.

Do 1421. g. Buzet je priznavao vlast akvilejskoga patrijarha, a od te godine pa sve do 1797. pripadao je Mletačkoj Republici. 1511. godine, nakon pada utvrde Rašpor, grad Buzet postaje sjedištem vojnog upravitelja mletačke Istre čime počinje nagli procvat grada: razvijao se obrt, vodila se briga o obrani grada od neprijateljskih nasrtaja, briga o naoružanju, utvrđivanju gradskih zidina. Za vrijeme Venecije obnovljena je Mala šterna, izgrađena su Velika vrata i Mala vrata, Vela šterna i nova Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije. Padom Mletačke Republike Istra je došla pod vlast Austrije koja je ostala na ovim prostorima sve do 1918. godine.

U 19. i početkom 20. st. u okviru narodnoga preporoda provodila se borba za ravnopravnost hrvatskoga naroda s drugim narodima na političkom, kulturnom, gospodarskom i prosvjetnom planu. Hrvati su preuzeli buzetsku općinu 1887. godine, a prvi njezin načelnik bio je Fran Flego.

SOVINJAK

SOVINAK – SOVINJAK

Župna crkva Sv. Jurja—sagrađena 1927. na mjestu prijašnje koja je bila sagrađena 1557. godine. Zvonik je iz 1557. godine. Na zvoniku se nalazio glagoljski natpis koji je uništen 1921. godine, ali je potom restauriran i nalazi se na pročelju župne crkve. Crkva Sv. Roka—sagrađena u 15. stoljeću. Zid iza oltara krasi freska Sv. Roka koju je 1571. naslikao Domenico iz Udina. Ključevi Crkve Sv. Roka mogu se dobiti u konobi Santa Terra u Sovinjaku.

LAVLJA USTA – STARI GRAD BUZET

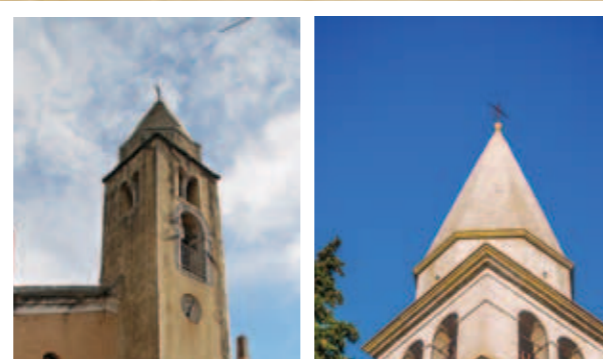
ROČ

VOJNO – OBRAMBENI KAŠTEL PETRAPILOSA

KAŠTEL PETRAPILOSA

Kaštel Petrapilosa nalazi se 6 km zapadno od Buzeta, nedaleko ceste koja vodi uz rijeku Mirnu prema Livadama i Motovunu. Kaštel je služio za nadziranje cijele doline rijeke Mirne akvilejskim patrijarsima u srednjem vijeku i Mlečanima u 15. st. Prvi pisani izvori spominju utvrdu—Ruin, još u 10. st. Od tada pa do početka 13. st. u Istri su se izmjenjivala razdoblja dugotrajnih borbi za nasljedno pravo vlasti između germanskih feudalnih obitelji, akvilejskih i gradeških patrijarha. Akvilejski patrijarh preuzeo je kaštel 1208. g. i držao ga je u posjedu sve do 1420. g. kada ga je oduzela Venecija. Ime feudalca Vulingiusa de Petrapilosa, kao akvilejskog vazala, prvi se put pojavilo u spisu 1210. godine. Kaštel je opstao sve do kraja 18. st., iako je prema nekim izvorima Kaštel izgorio u drugom desetljeću 17. st. i poslije nije više bio obnavljan. Crkva Sv. Marije Magdalene koja se nalazi u sklopu kaštela Petrapilose ostala je u funkciji sve do 1793. g., iako se život u utvrdi ranije ugasio. U crkvi su nakon početka obnavljanja 1999. g., pronađeni brojni ostatci srednjovjekovnih fresaka koji se danas čuvaju u Zavičajnom muzeju u Buzetu.

SOVINJAK

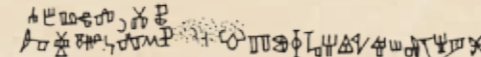
VRH

VRH

Župna crkva Uznesenja Marijina—sagrađena 1231. godine. Sadrži značajan spomenik tzv. kamenu kustodiju s glagoljskim natpisom. Kapela Sv. Antuna Opatu—podignuta u 15. st., a obnovljena 1894. godine. Danas je na kapelici vidljiva kamena ploča s glagoljskim natpisom koji govori o godini gradnje, imenu graditelja te župnika i laičkih upravitelja crkvene imovine.

ROČ

RUZ – RONZ – ROZZO

Roč je utemeljen još u prapovijesti kao gradinsko naselje. Za vrijeme rimske okupacije zadržava sličan izgled i važnost. U srednjem vijeku sagrađen je kaštel, koji se prvi put spominje

1064. godine, a kao urbano naselje formiran je u razdoblju od 13. do 15. stoljeća, za vrijeme mletačke vlasti. U sukobu lokalnoga stanovništva i Venecije ročke zidine bivaju srušene, ali 1421. godine Venecija dopušta njihovo ponovno građenje i obnovu. Roč je od srednjega vijeka pa sve do 20. stoljeća bio jednim od najznačajnijih središta hrvatske pismenosti, nakladništva i tiskarstva temeljenih na najstarijemu hrvatskom pismu—glagoljici. U Roču je priređena za tisk prva hrvatska tiskana knjiga prema *Misalu kneza Novaka* iz 1368. koji se u to vrijeme nalazio u Nugli.

STUP SRAMA

Stup srama nalazi se kod sela Salež, kraj same crkve i groblja. Lokalno stanovništvo zove ga još i „Berlin“, po berlini, vrsti kočije s četiri sjedala koja je nekada vozila na relaciji Berlin—Pariz. Prema predaji dopremljen je zaprežnim kolima okićenim cvijećem koja su vukli šest snažnih volova u pratnji osamnaest djevojaka odjevenih u bijelo. Stup srama isklesan je u kamenolomima ispod Zrenja, a predstavlja goli ljudski lik sa kapom na glavi, poput turskoga fesa. Lijevu ruku drži na prsima, gdje se nekada nalazio pričvršćen lanac za vezivanje kažnjenika. Na Stup srama vezani su oni ljudi koji su počinili veći prekršaj, te su zatim bili javno sramočeni.

STUP SRAMA

HUM – CRKVA SV. JERONIMA

HUM

CHOLM – HLM

Prema legendi nastao je kada su divovi gradili gradove u dolini Mirne te od preostalog kamenja izgradili Hum. Današnji izgled u osnovnim konturama dobio je već u 11. stoljeću kada je sagrađen kaštel te prvi niz kuća. Tijekom stoljeća Hum se razvijao unutar zidina, a značajne promjene doživio je tijekom 16. i 17. stoljeća za vrijeme Venecije. Tada su obnovljene zidine koje su ojačane dvjema kulama, izgrađena su gradska vrata, gradska loža i nova župna crkva na mjestu starije romaničke crkvice Sv. Marije (današnja župna crkva izgrađena je 1802. godine). Obzirom da Hum sadrži sve značajne objekte za upravne i javne djelatnosti, a ima i vlastitoga župana, dobio je epitet „*najmanjeg grada na svijetu*“. Hum je, uz Roč i Buzet, bio jedan od najznačajnijih hrvatskih glagoljaških središta, te se stoga u Humu mogu naći razni spomenici glagoljici, kao što su, primjerice, Humski grafit u crkvi Sv. Jeronima i humski glagoljski natpisi u prizemlju Polače.

ALEJA GLAGOLJAŠA

Nastala je sedamdesetih godina 20. st. i izuzetan je spomenik i svjedok neprekidnog trajanja slavenske glagoljaške pismenosti od vremena braće Ćirila i Metoda do naših dana. Čini je jedanaest spomen–obilježja uz cestu od Roča do Huma, dugačku 7 km. Označava put kroz povijest koji počinje podno Roča obilježjem u obliku slova S, simbola Čakavskoga sabora, a završava težnjom k slobodi i otporom prema nasilju, što je zajedničko svakome društvu, svakome narodu i zajednici.

HUM

ALEJA GLAGOLJAŠA

PLAN ALEJE S POPISOM OBILJEŽJA:

- 1 STUP ČAKAVSKOG SABORA** –obilježje u obliku glagoljskoga slova S koje simbolizira prvo slavensko pismo i početke slavenske pismenosti.
- 2 STOL ĆIRILA I METODA** – naziv koji je ujedno i zapisan na obodu stola latinicom, ćirilicom i glagoljicom. Pored Stola posadena su i dva čempresa koja simboliziraju Svetu braću Ćirila i Metoda.
- 3 SIJELO KLIMENTA OHRIDSKOG** – posvećeno je Klimentu Ohridskome najzaslužnijem učniku i sljedbeniku Ćirila i Metoda.
- 4 GLAGOLJSKI LAPIDARIJ** – u zid su ugrađena glagoljska znamenja koja predstavljaju glagoljske natpise iz Istre, kvarnerskih otoka te Dalmacije.
- 5 KLANAC HRVATSKOG LUCIDARA** – ovo je obilježje posvećeno hrvatskom Lucidaru, srednjovjekovnoj enciklopediji kojom su se služili i naši glagoljaši.
- 6 VIDIKOVAC GRGURA NINSKOG** – kameni blok na kojemu je uklesana abeceda latiničkim, ćirilničim i glagoljskim pismom.
- 7 USPON ISTARSKOG RAZVODA** – Istarski razvod je skup isprava iz 13. i 14. stoljeća o razgraničenju posjeda feudalnih gospodara Istre: akvilejskog patrijarhata, Pazinske knežije i Venecije. Spomen–obilježje sastoji se od kamenih blokova isklesanih u obliku glagoljskih slova, a može se iščitati naziv Istarski razvod.
- 8 ZID HRVATSKIH PROTESTANATA I HERETIKA** – kameni zid u čijoj je sredini u kamenom bloku uklesano glagoljsko slovo S, te su u njegovome gornjem dijelu upisana imena poznatijih hrvatskih protestanata i heretika. U zid je također ugrađeno sedam kamenih ploča s citatima iz njihovih djela.
- 9 ODMORIŠTE ŽAKNA JURJA** – obilježje posvećeno Jurju Žaknu, istarskom glagoljašu koji je u *Misalu kneza Novaka* iz 1368. g. najavio tiskanje prve hrvatske tiskane knjige – *Misal po zakonu rimskoga dvora* iz 1483. g. Sedam kamenih kocki koje podsjećaju na kalupe za ručno slaganje knjiga, ispisuju: Žakan Jurj.
- 10 SPOMENIK OTPORU I SLOBODI** – sastoji se od tri kamena bloka jedan na drugome. Pojedini blok simbolizira jedno povijesno razdoblje: stari vijek, srednji vijek i novi vijek. Sva tri bloka zajedno simboliziraju otpor žitelja Humštine i vječitu težnju za mirom i slobodom.
- 11 VRATA HUMA** – vrata Huma napravljena su od bakra, s rukohvatima u obliku volovskih rogova. Na dvjema alkama ispisane su riječi dobrodošlice. U gornjemu dijelu vrata nalazi se kalendar u obliku polukružno postavljenih medaljona s prizorima iz seoskoga života po mjesecima.

ALEJA GLAGOLJAŠA

